

KASVINSUOJELUAINEJÄÄMÄVALVONTA 2015

Elintarvikkeita koskevaa kasvinsuojeluainejäämien valvontaohjelmaa toteutetaan vuosittain EU-lainsäädännön vaatimuksesta (396/2005/EY) ja komission monitorointiasetuksiin perustuen. Sen tavoitteena on valvoa, ettei elintarvikkeissa esiinny kiellettyjä kasvinsuojeluainejäämiä, ja etteivät elintarvikkeet sisällä sallittujen aineiden jäämiä yli lainsäädännössä asetettujen enimmäismäärien. Jäämävalvonta tuottaa samalla informaatiota vallitsevasta tilanteesta sekä kotimaisten että tuonti-tuotteiden osalta. Vuositasolla Suomi täyttää Euroopan komission valvontaohjelman asettaman velvollisuuden näytemäärien ja analyysien suhteen. Kansallisen valvontaohjelmaosion puitteissa jäsenvaltiolle jää hyvin toimivaltaa suunnitella valvontaa myös omien tarpeiden mukaan riskiperusteisesti.

Kasvinsuojeluaineiden jäämävalvonta on myös osa EU:n yhteisen maatalouspolitiikan mukaisten täydentävien ehtojen valvontaa. Jos elintarvikenäytteestä osoitetaan kasvinsuojeluainejäämiä, ELY-keskuksen tarkastajat tekevät tarvittaessa tiloilla kasvinsuojeluaineiden käytön valvonnan. Maataloustukia hakeneilla tiloilla valvonta laajenee edelleen tarvittaessa täydentävien ehtojen valvonaksi.

Kasvinsuojeluaineiden jäämiä ja käyttöä valvotaan viranomaisten yhteistyönä. Evira koordinoi vuosittaisen valvontaohjelman suunnittelua ja raportointia. Valvontaohjelma toteutetaan yhteistyössä kunnallisten elintarvikevalvontaviranomaisten (kotimaiset tuotteet), Tullin (tuontituotteet), Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen (kotimaiset kasvikset) ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valviran (alkoholijuomat) kanssa. Myös Eviran luomuvalvonta valvoo kasvinsuojeluainejäämiä luomutuotteista (raportoitu erikseen).

Valvontasuunnitelmat toteutuivat hyvin; ainoastaan Eviran koordinoiman valvontaohjelman eli kuntien elintarvikevalvontaviranomaisten ottamien näytteiden toteuma jäi alle suunnitelman (kotimaiset kasvi- ja eläinperäiset tuotteet sekä lastenruoat). Toteutunut kokonaisnäytemäärä oli suunnitelmaa suurempi johtuen lähinnä siitä, että Tulli otti seurantanäytteitä sekä EU:n ”riskituoteasetukseen” (EY) N:o 669/2009 perustuen näytteitä, jotka eivät kuuluneet suunnitelmiin. Kasvinsuojeluainejäämävalvonnan toteutuminen suhteessa suunnitelmiin on esitetty taulukossa 1.

Taulukko 1. Kasvinsuojeluainejäämävalvonnan toteutuminen (näytemäärä/kpl) suhteessa suunnitelmaan vuosina 2013-2015.

Vuosi	Tulli			Evira			Helsingin kaupunki			Valvira		
	suunnitelma	toteutuminen	%	suunnitelma	toteutuminen	%	suunnitelma	toteutuminen	%	suunnitelma	toteutuminen	%
2015	1435	1760	123	202	169	83,7	100	100	100	25	26	104
2014	1340	2036	152	239	223	93,3	100	101	101	30	23	76,7
2013	1550	1921	124	245	244	99,6	110	110	100	30	20	66,7

Kasvinsuojeluainejäämien valvonnassa tutkittiin yhteensä 2088 näytettä. Lainsäädännössä vahvistetun kasvinsuojeluaineen enimmäismäärä (MRL) ylittyi yhteensä 55 näytteessä, mutta mitausepävarmuus huomioiden elintarvikelain mukaan määräystenvastaisia näytteitä oli 35 kpl (1,7 %). Näiden osalta toimivaltaiset elintarvikevalvontaviranomaiset suorittivat lainsäädännössä määritetyt toimenpiteet. Kaikkien määräystenvastaisien tuotteiden jakelu elintarvikeketjuun pysäytettiin ja seuraavista eristä otettiin seurantanäytteet ennen tuotteiden pääsyä markkinoille. Määräystenvastaiset tuote-erät tuhottiin tai palautettiin viranomaisvalvonnassa alkuperämaahan. Takaisinvento-toimenpiteisiin ryhdyttiin niiden markkinoille päässeiden erien osalta, joiden todettiin riskinarvioin-

nissa aiheuttavan vaaraa kuluttajille (akuutin toksisuuden viitearvo, ARfD, ylittyi). Näitä olivat vietnamilainen pippuri, kiinalainen jasmiinitee sekä 2 kiinalaista hunajapomeloerää. Riskinarvion perusteella yhdeksästä (9) määräystenvastaisesta erästä lähetettiin ilmoitus muille jäsenvaltioille EU:n nopean hälytysjärjestelmän (RASFF) kautta.

Maahantuoduista tuotteista kasvinsuojeluaineiden jäämiä sisälsi 52 %. Useimmin jäämiä esiintyi tuoreissa hedelmissä ja marjoissa (n. 72 %). Tuoreista vihanneksista n. 49 % sisälsi kasvinsuojeluaineiden jäämiä. Tavaraeristä 35 (2 %) osoittautui määräystenvastaisiksi sisältäen yhtä tai useampaa kasvinsuojeluainetta yli sallitun enimmäismäärän. MRL-tasolla olevia jäämiä tai lieviä ylityksiä, joista annettiin ainoastaan huomautus tavaranhaltijalle, todettiin 20 (1,1 %) erässä. Mikään yksittäinen tuote ei ollut syynä todetuille määräystenvastaisille erille, vaan määräystenvastaisuutta esiintyi useassa eri tuotteessa. Määräystenvastaisista eristä valtaosa (27 kpl) oli EU:n ulkopuolella tuotettuja elintarvikkeita ja 8 erää oli EU-alkuperäisiä elintarvikkeita. Tämä osoittaa, että kaikissa EU:n ulkopuolisissa maissa ei kyetä noudattamaan maatalouskäytäntöjä, jotka vastaisivat EU:n tiukentuvia MRL-vaatimuksia.

Kotimaiset elintarvikkeet olivat kaikki elintarvikelain mukaan määräystenmukaisia. 304 kotimaisesta näytteestä jäämiä löytyi 50 näytteestä, mutta MRL ylityksiä ei löytynyt. Kotimaisista kasviksista yhdestä palsternakkanäytteestä löytyi jäämiä linuronista ja yhdestä vesikrassista jäämiä mandipropamidista. Kummankaan kasvinsuojeluaineen käyttö ei ole sallittua kyseiselle kasville. ELY-keskukset tekivät kasvinsuojeluaineiden käytön tarkastuksen vesikrassi- ja palsternakkatiloille. Palsternakkatilalle tehtiin kasvinsuojeluaineiden maataloustukien ehtona olevien täydentävien ehtojen valvonta, jonka seurauksena tilalle annettiin 3 % sanktio kasvinsuojeluaineen myyntipäällyksen vastaisesta käytöstä. Vesikrassitilalle tehtiin Tukesin ohjeistamana kasvinsuojeluaineista annetun lain (1563/2011) mukainen valvonta, jossa myös todettiin kasvinsuojeluaineen myyntipäällyksen vastainen käyttö.

Taulukoissa 2 ja 3 on esitetty elintarvikelain mukaisten määräystenvastaisten näytteiden osuus (%) vuosina 2013-2015 ja määräystenvastaisten näytteiden osuus tutkituista näytteistä vuonna 2015.

Taulukko 2. Elintarvikelain mukaisten määräystenvastaisten näytteiden osuus (%) vuosina 2013-2015.

Vuosi	Näytemäärä/kpl	Määräystenvastaiset/kpl	Määräystenvastaisia/%
2015	2088	35	1,7
2014	2383	49	2,1
2013	2240	63	2,8

Taulukko 3. Kasvinsuojeluainejäämävalvontaohjelmassa esiintyneiden elintarvikelain mukaisten määräystenvastaisten näytteiden osuus tutkituista näytteistä vuonna 2015.

Alkuperä	Tulli			Evira			Helsingin kaupunki			Valvira		
	tutkitut näytteet kpl	löydöksiä jäämistä kpl	määräystenvastaisia kpl	tutkitut näytteet kpl	löydöksiä jäämistä kol	määräystenvastaisia kpl	tutkitut näytteet kpl	löydöksiä jäämistä kol	määräystenvastaisia kpl	tutkitut näytteet kpl	löydöksiä jäämistä kpl	määräystenvastaisia kol
Kotimaiset	0	0	0	202	25	0	100	25	0	2	0	0
EU-tuotteet	835	454	8 (1 %)	0	0	0	0	0	0	7	2	0
Kolmasmaatuotteet	925	454	27 (3 %)	0	0	0	0	0	0	17	6	0
Yhteensä	1760	908	35 (2 %)	202	25	0	100	25	0	26	8	0

Eviran koordinoiman valvontaohjelman lisäksi kunnalliset elintarvikevalvontaviranomaiset tekivät yhteensä 25 kasvinsuojeluainejäämiin liittyvää tarkastusta Oiva-järjestelmän puitteissa (Oiva-rivi 17.12). Kasvinsuojeluainejäämävalvontakohteet on valittu Oiva-järjestelmässä riskiperusteisesti vaikuttavuuden ja laajuuden perusteella. Oiva-tarkastuksissa annettiin 24 arvosanaa A ja yksi arvosana B. Koska Oiva-järjestelmä laajeni kattamaan kaikki elintarvikevalvonnan kohteet vasta vaiheittain vuoden 2015 aikana, tarkastusmäärien ja –tulosten tarkempi analyysi on mahdollista vasta, kun Oiva-järjestelmä on ollut käytössä kaikissa elintarvikevalvonnan kohteissa kolmen vuoden ajan.

Tarvittavat muutokset seuraavien vuosien valvontaan ovat varsin pienet, sillä valvontaohjelmaa toteutetaan samojen säännösten mukaisesti kuin vuonna 2015 sekä käytettävissä olevien resurs-sien mukaan. Oiva-järjestelmään siirtymisen myötä kasvinsuojeluaineiden valvonta tulee olemaan kansallisesti entistä yhdenmukaisempaa ja säännöllisempää. Jatkossa myös raportointi tulee hel-pommaksi ja mahdollisten epäkohtien havaitseminen selkeytyy. Lisäksi nk. KUTI2b-hankkeen myötä paikallisten elintarvikevalvontaviranomaisten tekemien viranomaistutkimusten tulokset saa-daan kerättyä aikaisempaa huomattavasti tehokkaammin yhteenvetoraporttien luomiseksi sekä edelleen raportoivaksi EFSA:lle.